

Justitiedepartementet

Polismyndigheten
Tullverket
Åklagarmyndigheten

Uppdrag till Polismyndigheten, Tullverket och Åklagarmyndigheten att förstärka arbetet med att motverka och bekämpa sprängdåd och minska tillgången till explosiva varor i kriminella miljöer

Regeringens beslut

Regeringen ger Polismyndigheten, Tullverket och Åklagarmyndigheten i uppdrag att förstärka arbetet med att motverka och bekämpa sprängdåd och minska tillgången till explosiva varor i kriminella miljöer.

Inom ramen för uppdraget ska myndigheterna

- intensifiera myndighetssamverkan i arbetet mot sprängdåd
- redogöra för vidtagna åtgärder, samt resultatet av dessa, för att motverka och bekämpa sprängdåd
- redogöra för vidtagna åtgärder, samt resultatet av dessa, för att minska tillgången till explosiva varor i kriminella miljöer, inklusive illegal införsel, och smuggling, illegal produktion, samt kontroll av legal införsel som kan användas i ett kriminellt syfte
- redovisa vilken typ av explosiva varor som används i samband med sprängdåden och vilket ursprung de har
- redogöra för vidtagna åtgärder inom ramen för internationellt samarbete, samt resultatet av dessa, för att motverka och bekämpa sprängdåd, och minska tillgången till explosiva varor hos kriminella i Sverige samt
- utifrån resultatet av ovan lämna förslag till åtgärder, per myndighet och gemensamt, som krävs för att motverka sprängdåd och minska tillgången till explosiva varor i kriminella miljöer.

Uppdraget ska genomföras i samverkan med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och i dialog med Sveriges Kommuner och Regioner, samt vid behov med andra relevanta aktörer.

Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Justitiedepartementet och Finansdepartementet) senast den 1 september 2025, med en delredovisning senast den 29 april 2025.

Polismyndigheten ska vara sammanhållande för redovisningen av uppdraget.

Skälen för regeringens beslut

Antalet sprängdåd har eskalerat

Sprängdåd har sedan ett antal år tillbaka förekommit i kriminella miljöer. Antalet sprängdåd har sedan hösten 2024 ökat kraftigt. Utöver uppgörelser mellan kriminella gäng ser Polismyndigheten en ökning av antalet dåd där utpressning tycks vara ett motiv.

Dessa dåd drabbar inte bara den som handlingen är riktad mot. Risken för personskador för tredje man är uppenbar vid den här typen av våldsdåd. Dessutom orsakar de stor otrygghet och lidande för dem som drabbas samt omfattande materiella skador.

Tillgången till sprängmedel och explosiva varor i kriminella kretsar är enligt myndigheterna god. Detta behöver kraftfullt motverkas och bekämpas. I regeringens nationella strategi mot organiserad brottslighet (skr. 2023/24:67) är målet tydligt: kriminellas tillgång till explosiva varor ska minska. I arbetet mot målet ingår att i större utsträckning förhindra olovlig införsel och smuggling, öka upptäcktsrisken och lagföringen samt skärpa kontrollen och tillsynen över hantering och handel med explosiva varor.

Pågående arbete med åtgärder för effektivare tillsyn, kontroll och uppföljning samt skärpta straff

Tillsyn, kontroll och uppföljning av verksamheter och individer som hanterar explosiva varor och andra farliga ämnen måste förbättras. Bristande regelefterlevnad hos de privata aktörer som hanterar explosiva varor och bristande tillsyn hos ansvariga aktörer innebär en risk för att sprängämnen för civila ändamål blir åtkomliga för kriminella. Mot den bakgrunden gav regeringen de elva myndigheter som ingår i nationellt forum för

sprängämnessäkerhet i uppdrag att intensifiera och utveckla arbetet med att stoppa illegala sprängningar.

I slutet av 2022 gav regeringen Myndigheten för samhällsskydd och beredskap i uppdrag att utveckla ett nationellt tillståndsregister för explosiva varor och därefter göra det tillgängligt för berörda aktörer. Sedan den 8 juli 2024 finns registret på plats.

Därtill gav regeringen i 21 maj 2024 en utredare i uppdrag att se över tillståndsgivning och tillsyn av explosiva varor. Utredaren ska lämna förslag på en mer ändamålsenlig tillståndsprövning samt en effektivare tillsyn över tillståndspliktig verksamhet kopplad till explosiva varor. Utredaren ska lämna sitt förslag senast den 31 mars 2025.

Den 1 januari 2024 skärptes straffen för brott mot tillståndsplikten för explosiva varor och smuggling av explosiva varor. Straffskärpningarna väntas på sikt ha en dämpande effekt på antalet sprängdåd.

En mobilisering är nödvändig

Utvecklingen av det grova våldet i Sverige är mycket allvarlig. Trots vidtagna åtgärder fortsätter våldet att ta sig nya, grövre uttryck. Konflikter och uppgörelser mellan kriminella skapar stor otrygghet i samhället i stort och är ett hot mot den inre säkerheten.

Lagstiftningsändringar, nya verktyg och nya arbetsätt hos myndigheterna har lett till framsteg vad avser att bekämpa den organiserade brottsligheten, exempelvis när det gäller skjutvapenvåldet. Myndigheterna har exempelvis fått större möjligheter att använda hemliga tvångsmedel och att kamerabevaka, och dömda farliga individer kan hållas inlåsta under en längre tid. Vidare har en rad åtgärder vidtagits för att stärka det brottsförebyggande arbetet med fokus på barn och unga.

Samtidigt har antalet sprängdåd på kort tid ökat kraftigt och risken för nya våldsdåd och våldsspiraler är påtaglig. Därför krävs nu en snabb mobilisering och intensifierad samverkan mellan myndigheterna så att våldet kan tryckas tillbaka.

På regeringens vägnar

Gunnar Strömmer

Sophia Busk

Kopia till

Statsrådsberedningen/Samordningskansliet

Finansdepartementet/Budgetavdelningen

Finansdepartementet/Skatte- och tullavdelningen

Finansdepartementet/Avdelningen för offentlig förvaltning/Kommunenheten

Försvarsdepartementet/Avdelningen för civilt försvar/Enheten för samhällsskydd

Försvarsdepartementet/Rättssekretariatet

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Sveriges Kommuner och Regioner